

ποῦ μᾶς οφικτοδένει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη: τὸ Μωραϊτῆ με τὸν Κορηκὸ, τὸ Ρουμειῶτη με τὸν Τραπεζούντιο, τὸν Κυπριῶτη με τὸ Θεσσαλό. Ἐνῶ ἡ μούμα τόσα χρόνια δὲν κάνει ἄλλο παρά να ξεφτίζη και να χαλᾷ κάθε μας δεσμὸ και συγγένεια. Ἄλοῖμονο ἂν ἔφτανε στὴν ἐποχὴ μας να γνωρίζονται οἱ συντοπίτες μόνον ἀπὸ τὴ φορεσιά! Καί τί ἄλλο εἶνε ἡ καθαρεύουσα παρα φορεσιά; Ἐνδύμα δηλαδὴ και μάλιστα ἐνδύμα ἐπίσημο κατα τὸν κ. Μιστριῶτη. Μα τὴ φορεσία εἶτε τὸ ἐνδύμα παλιώνει και τὸ πετιᾶς ὅποτε θέλεις ἐνῶ τὴν ψυχὴ σου ὅπου κι ἂν σταθῆς, τὴν πνίρνεις μαζί και ἀπὸ κείνη δειχνεσαι στὸν κόσμο ποῖος εἶσαι. Καί ψυχὴ μας εἶνε ἡ δημοτικὴ ἀπὸ κείνη γνωρίζομεθα συνατοί μας και θα συμπολεμήσουμε μιά φορὰ και θα πεθάνουμε για τὴ μεγάλη πατρίδα. Ὅλοι ἀνάκατα: ὁ Θεσσαλὸς με τὸν Κυπριῶτη, με τὸ Ρουμειῶτη ὁ Τραπεζούντιος, ὁ Μωραϊτῆς με τὸν Κορηκὸ, γιανα δευχθῆ ὀλοφάνερα ἡ ἐθνικὴ μας ἐνότηθα.

Μιά Δύναμη ὅμως ποῦ θέλει να κάνει ἕνα τέτοιο καλό, δὲν μπορεῖ να εἶνε ἐχθρὸς παρά φίλος. Ὀχι καταχητή παρα σωτήρας. Γιατί στήν Ἱστορία ὄλων τῶν καιρῶν και τῶν ἔθνῶν ὄλων δὲν ἐγνώρισα καταχητή, ποῦ να ἐπιδιώξη τὸ σκοπὸ του με τὴ μόρφωση τοῦ λαοῦ, ἐκεῖνου ποῦ θέλει να καταπατήση. Ἐτοῦναντίον μάλιστα τὸν γνώρισα φωτοθύση. Σφαλεῖ τὰ σχολεῖα, καίει τὰ βιβλία του, παλουκῶνε τοὺς δασκάλους του, με κάθε τρόπο σβύνει κάθε τ, ποῦ μπορεῖ να τοῦ θυμίση προγονικά του κατορθώματα, περήφανες ἰδέες, παλληκαρίσια αἰσθήματα, ἐθνικὰ ὄνειρα. Θέλει να τὸν κάμη χτήνος για να πατήση εὐκόλα στὸ σβέρο του. Καὶ ὅμως οἱ πληρωμένοι αὐτοὶ μαλλιαροὶ φαίνεται πῶς ὄλων τὸ ἀντίθετο γυρεύουν. Ἀποῦ εἶνε ἀδύνατο να πάη ὁ λαὸς πρὸς τοὺς ἀρχαίους πᾶνε τοὺς ἀρχαίους πρὸς τὸ λαὸ. Πῶς; μεταφράζοντας τὰ βιβλία τους μιλῶντας του τὴ γλῶσσα του. Καὶ μ' ἐκείνη βάζοντας στήν ψυχὴ του τὰ παλληκαρίσια αἰσθήματα, τὶς περήφανες ἰδέες, τὰ κατορθώματα και τὰ πλατυὰ ὄνειρα ἐκείνων. Για να ζήσουν ἐκεῖνοι; Ὁχι για να ζυτηνηση και να δοξασθῆ αὐτός. Να γνωρίση ἐκεῖνους για να πάρη και τὶς ἀρετὲς τους μαζί με τὶς κακίες ποῦ ἐκληρονόμησε. Να μάθη πῶς δὲν ἦσαν μόνον ἰδεολόγοι, ὅπως τοὺς ἔδειξε ὡς τότε τὸ σχολεῖο παρά και πραχτικοί: πῶς δὲν ἦσαν θεοὶ μόνον παρά και ἄνθρωποι με τοὺς ἀγῶνες και τὶς ἀνάγκες τους: πῶς δὲν ἦσαν λογάδες παρα ἐργάτες τῆς ἰδέας ναί, μα και τῆς ζωῆς. Ποιοὶ λοιπὸν εἶνε οἱ ποικημένοι, ποιοὶ ἀνοίγουν πλα-

τύτατο τὸ δρόμο στὸν καταχητή; Οἱ μαλλιαροὶ ποῦ θέλουνε νανοίξουν τὰ μάτια τοῦ λαοῦ, να τὸν κάμουν ἄνθρωπο τῆς σημερινῆς ἐποχῆς ἢ ὄλοι οἱ ἄλλοι: Ἐγὼ, εὖ, ἕνας κύριος καθηγητής, ἕνας πρῶτην ὑπουργός, ἕνας δημοσιογράφος, ὁ δεινός και ὁ τάδες ποῦ θέλουμε να βλέπη μόνον σκηνογραφῆματα στὸ θέατρο και λιβανίσματα στήν ἐκκλησιὰ; Ποῖος τὰ παίρνει τα ρούβλια;

Ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς δὲν τα πέρνει κανείς. Γιατί κανείς δὲν τα δίνει. Ἐνας καταχητής, σὸν θέλῃσει ἔχει πολλα μέσα για να κάμη τοὺς σκοπούς του. Τὴν ἀδυναμία μας, τὴ μωρία μας, τὴν ἀλαφρομαλιά μας, τὴν ξεπασιά μας. Τα παχια λόγια και τὶς ἀχαμνὲς πρῶξεις μας. Τὴν ἀσέβεια στοῦ ἄλλου τὴ γνώμη και τὴν προθυμία μας στήν κακογλωσσία. Ἐκεῖνα ἔφαγαν τοὺς ἀρχαίους: ἐκεῖνα εἶνε φόβος να φᾶνε κ' ἐμᾶς. Μὰ θὰ ἔχουμε και τότε μιά παρηγοριά. Ποιά; Πῶς και με τὴ θανάθ δεῖξάμε ἀσφαλτα τὴν καταγωγὴ μας.

Πεθάναμε ὅχι ἀπὸ κακοκεφαλιά μας παρά ἀπὸ τὰ ξένα ρούβλια. Καὶ ὅχι σὰ ρωμηοί, σὸν Ἕλληνες.

A. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΧΩΡΙΑΤΙΣΣΑ

Ἐς τὴν Τριδεύγενη τοῦ Παλαμά.

Ἐ οὐ τοῦ Βασιλιά, ὁ μοναχογυιός, βγῆκε να κυνηγήση. Λαγούς κι' ἀλάφια δὲν ἀπάντησε. Τοῦ κυνηγιού ὁ ἔρωτας τὸν ἔσυρε βαθιά μεσ' τὸ ρουμάνι. Κ' ἐκεῖ, σὲ βράχο ἀπένου, ἀγνάντεψε μιά βοσκοπούλα και μαγεμένος τὴν ἄκουσε να παίζη τὴ φλογέρα.

Ὀλόγυρα σ' τὸ βράχο ἔβρισκαν ἡμερα τ' ἀρνιά της. Ἐ οὐ τοῦ κρυμμένος πολλὴν ὥρα, παραφύλαξε τῆς κόρης τὰ κινήματα. Κι' ὅσο βαστούσε τὸ τραγουδί, δὲν τόλμησε να τῆς φανερωθῆ.

Γλυκὰ και σιγαλὰ ἔσβυσε τῆς φλογέρας ὁ ἀχός σ' τῆς ράχες γύρω. Ἡ κόρη ξέθαρη ἀγκαλιάσε με τὴ μακτιά της ὄλη τῆς φύσης τὴ ζωγραφιά. Ἐκαμε να κατεβῆ ἀπὸ τὸ βράχο.

Τότε πρόβαλε τὸ Βασίλοπουλο κ' ἦρθε κοντὰ σ' τὴν κόρη και τῆς μίλησε. Κι' ὅσο να τοῦ ἀποκριθῆ ἐκείνη, ἔμεινε γονατιστός μπροστά της.

— Ἐλα, τῆς εἶπε, πᾶμε σ' τὴ χώρα να σὲ κάμω

βασίλισσα, γυναῖκα και κυρά μου. Εἶμαι ὁ γυιὸς τοῦ Βασιλιά, ἐγὼ. Κορώνα θὰ βάλω σ' τὰ μαλλιά σου!

Ἡ κόρη φοβήθηκε. Ἄνοιξε τὰ χέρια σὰ φτερούγες. Ἀγρίου περιστεριοῦ, ποῦ θέλει να πετάξη. Ἐ οὐ τοῦ νειός δὲ μως κι' ἀγειμένη κι' ἀνυπότακτη τὴν κράτησε καλά σ' τὴν ἀγκαλιά του. Με τὰ χᾶδια τὴν κατασίγασε και με τὰ φιλιὰ του.

Ἄφρησε ἡ κόρη τέλος κάθε ἀντίσταση. Ἐ οὐ μως δὲν ἔπαψε τὰ κλάματα τὰ σιγαλόφωνα και τὰ μουρμουρητά, ποῦ σπάραξαν τοῦ καλότυχου κυνηγιοῦ τὰ στήθια. Ἐ οὐ τοῦ νειός κ' ἡ καρδιά τῆς βοσκοπούλας ἦταν σ' τὸ κοπάδι της τ' ὀρφανεμένο, ποῦ τὴ φώναζε, και σ' τὴ ζωὴ της τὴν ἐλεύτερη, ποῦ τὴν ἀποζήτουσε.

Γοργοὶ μαντατοφόροι ἔτρεξαν σ' τὴ χώρα κ' ἔφεραν φορέματα βασιλικὰ για τὴ φτωχὴ νυφοῦλα. Κι' ἀποῦ τὴν ἔντυσαν μ' αὐτὰ, κίνησε ἡ συνοδιὰ για τὸ παλάτι. Πόσο ὅμως ἀσκημα τῆς πηγαιναν τῆς κόρης τὰ πλούσια, τὰ χρυσοφόρτα στολισματα! Τὴν ἔθλεπε ὁ ἀγαπητικὸς της τῶρα κι' ἀπορούσε. Πειδμορφη τοῦ φαίνονταν βοσκοπούλα, παρά ρήγισσα περήφανη.

Μακριὰ, βῆ ἀπὸ τὴ χώρα, βγῆκε ὁ λαός, βγῆκε ὄλο τὸ παλάτι ν' ἀπαντήσουν τὴ νύφη και τὸ γαμπρό. Ἐγερνε δειλή, δακρυσμένη ἡ νύφη και προσκυνούσε, σὰ νύφη χωριάτισσα, καθέναν ποῦ τὴ χαιρετούσε. Προσκυνούσε τὸ λαὸ, προσκυνούσε τοῦ παλατιοῦ τοὺς δούλους. Λαὸς και δούλοι γελούσαν με τῆς νύφης τὸν παραξένο τὸν τρόπο. Κ' ἡ νύφη ὄλο ἐκλαιγε κι' ὄλο προσκυνούσε.

Ἐ οὐ Βασιλιάς ὅμως κ' ἡ Βασίλισσα, οἱ περήφανοι τόσα κι' ἀκατάδεχτοι, ποῦ βγῆκαν να καλοδεχτοῦν τὴ διαλεχτή τοῦ γυιοῦ τους, δὲν ἤξεραν πῶς να κρῖψουν τὸ θυμὸ τους μπρὸς σὲ τέτοια νύφη. Ἀδέξια νύφη και σ' τὸ ντύσιμο και σ' τὸ περπάτημα, και σ' ὄλο της τὸ φέρσιμο χωριάτισσα κακομαθημένη. Κ' ἡ νύφη ὄλο ἐκλαιγε και προσκυνούσε.

Ἐφτασαν σ' τὸ παλάτι. Καθὼς ἀνέβαινε τὴ σκάλα ἡ μεγαλόπρεπη συνοδιὰ, ἡ νύφη πάτησε ἀξαφνα τῆς Βασιλισσας τὸ γαῖτανωτὸ φουστάνι και τὸ ξήλωσε. Πῶς τῶκαμε ἡ καφερὴ νυφοῦλα τέτοιο κρῖμα φοβερό! Θύμωσε ἡ Βασίλισσα πολὺ, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτα. Κ' ἐκλαιγε πάντα ἡ νύφη ἡ ἀμοιρη. Κι' ὁ γαμπρός σιμά της δὲ μιλούσε, δὲν τολμούσε να τὴν παρηγορήση.

Μπαίνοντας σ' τὴ σάλλα, ὅπου δυὸ θρόνοι χρυσοσκέπαστοι πρόσμειναν τὸ νιοταίριστο ζευγάρι, πῶς ἔτρεπε ἡ νυφοῦλα ὀλόβολη, πῶς ἦταν χλωμῆ! Πῶς φαίνονταν ἀσκημη, ἀγνώριστη σ' τὸν ἴδιον τὸν ἀγαπητικὸ της! Ἄμα ζύγωσε σ' τὰ βελούδινα βασιλοσκάμνια, με τὸ στανιὸ τὴν ἔκαμαν ν' ἀνεβῆ και να

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ 7

ΣΠΥΡΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ

Ο ΠΕΡΙΛΗΓΗΣ ΚΛΕΩΝ

Τὸ συμπέρασμα εἶνε δτι ὁ κ. ποιητῆς ἀνήκει κι αὐτὸς «στὴ γενεὰ τῶν ἀομμάτων ραψωδῶν» ποῦ, καθὼς λέγαμε παραπάνω, ἔζησε στήν Ἑλλάδα «μεσοῦντος τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος».

Ἐ οὐτῶν ἀπ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα εὐκόλα μπορεί κανείς να καταλάβει γιατὶ τὸ φτερό του τοῦ κόρακα τὸ λείπει πυραυγές, δηλ. δτι ἔχει τῆς φωτιά: τὸ χρώμα στὸ στιχο

τοὺς πλοκάμους εἶχε
Πυραυγεις και λείους ἄλλη ὡς τοῦ κόρακος φτερόν,
(Ἡ πριγκίπισσα)

Και γιατὶ παίρνει, για να συγκρίνει τὸ χρώμα τῶν ματιῶν, τοὺς μενεξέδες στὸν ἀκόλουθο στιχο ἀπὸ τὸ ἴδιο ποίημα

Τὸμμα ταύτης ἡμιλλάτο πρὸς τὰ χρώματα τοῦ Ιου.

Κι' ἀπ' ὄλα δσα εἶπαμε καταλαβαίνε κανείς δτι τίποτα εὐκολότερο στὸν κ. ποιητῆ παρά να γράφει στιχοὺς σὸν τὸν ἀκόλουθο ποῦχουσε τὸ μεγάλο χάρισμα τίποτα να μὴ λέσει

ὅπου πνεύματος ἐκλάμπεις ἀνεφλέγοντο και γού
(Ἡ πριγκίπισσα).

Για συλλογιστήτε ὅμως, τί μονότονο πράμα ἔθτανε μέσα στὸ ἴδιο ποίημα ὄλοι οἱ στιχοὶ τὸ ἴδιο χάρισμα να ἔχουν, τὸ χάρισμα, να ποῦμε, τοῦ τελευταίου αὐτοῦ στιχοῦ ποῦ τῶρα δὰ καμαρώσαμε. Ἐ οὐ κι ἂν εἶσαν πρωτότυποι, νόστιμοι, διασκεδαστικοί, θεοπνευστικοί, ὀξωφρενικοί, Κλεωνικοὶ ἐπὶ τέλος, θὰ βαριόμαστε μολα ταῦτα να τοὺς διαβάξουμε. Γιατί τέτοιοι εἶνε ὁ ἄνθρωπος: ὅχι μόνον ὁ ἄνθρωπος, τέτοια εἶνε ὄλη ἡ δημιουργία, τέτοιοι εἶνε κι αὐτὸς ὁ Θεός. Μήπως θαρρεῖτε πῶς γι' ἄλλο ὄλο δημιουργῆσε τὸν κόσμο, παρά γιατὶ, ἂν και ἀσπταρχες ζῶν» κατὰ τὸν Πλάτωνα, βαρέθηκε ὅμως τὴ μονοτονία τῆς μοναξιάς του; Κι' ἀπὸ τὸ Θεὸ ὁ «κατ' εἰκόνα και ἰμοίωσιν αὐτοῦ» πλασμένος ἄνθρωπος κληρονόμησε κι αὐτὸ του τὸ φυσικὸ να βαριέττει τὴ μονοτονία, και να γυρεύει πάντα κι ἀνήσυχα κι ἀχόρταστα τὴν ποικιλία, τὴ μεταβολή, τὸ καινούργιο. Κι' αὐτὴ τῆς ἀλλαγῆς και τῆς ποικιλίας ἡ ἐπιθυμία και ἡ δίψη εἶνε μὴ ἀπὸ τις αἰτίες ποῦ ἡ εὐτυχία ἢ εὐδαιμονία, ἄς ποῦμε, πάντα

ἐθνακὸ θὰ μένει γιὰ τὸν ἄνθρωπο, πάντα δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος θὰ τὴν κυνηγᾷ, χωρὶς ποτε να τὴν πιᾶσει, ὅσο και γλήγορα κατόπι της να τρέχει, ὅσο και κοντὰ του να τὴ βλέπει, σὸν τὸν Ἄχιλέα ποῦ ὅσο κι ἂν κοντοζύγουμε τὴ χελώνα δὲ θὰ κατάρθωνε ποτε να τὴ φτάσει.

Πολὺ σοφὰ λοιπὸν και ψυχολογικὰ και τεχνικὰ κ.τ.λ. ἔκανε ὁ κ. ποιητῆς, ποῦ σὸν τὸ Σοφοκλῆ κι αὐτὸς εσιδῶς τὰ δέοντα πράττει: μόνον στὴ στιχογραφία να περιορίσει τὴ μονοτονία, με διαφορετικὰ χαρίσματα προικίζοντας τοὺς στιχοὺς στὸ νόημά τους. Εἶδαμε τὸν τελευταῖο φνάχει τὸ μεγάλο χάρισμα τίποτα να μὴ λέσει. Στὸ ἴδιο ποίημα βρίσκονται κι οἱ ἀκόλουθοι:

Και τὸ μνήμα ὁ Ἄμλέτος παραιτῶν τῆς νέας κόρης τῆς Ὁφελίας δηλ.

τοῦ πατρός τοὺς ἐστεμμένους δολοφόνους κρεουργεῖ!
ποῦ ὁ δεῦτερος αὐτὸς ἔχει τὸ χάρισμα να μᾶς παρασταίνει τὸ Ἄμλέτο, σὸν κανένα κακούργο να γιομίζει μαχαίριες τοῦ θεοῦ του τὸ κορμί.

Ἐ οὐτῶν ἀπὸ τὸν Ἄμλέτο ἔρχεται τοῦ Ὁθέλλου ἡ σιρά. Ἄν ἐκεῖνος ἐκρεουργῆσε τὸ θεῖο του, αὐτὸς τὴν Δυσδαίμονα τὴν ἐσκότωσε, πῶς νομίζετε; Μ' ἕναν τρόπο ποῦ θυμίζει τὰ ρῶα τοῦ Ἠλιογάβαλου. Ὁ Ὁθέλλος τὴν ἄθωαν Δυσδαίμοναν ἀναιρεῖ δι' ἀσπασμών!

(Πριγκίπισσα)

Ἀπὸ τὸν κόσμο τὸν ἐξωτερικὸ ἂν πῆμε στὸν ἐσωτε-

